

Pääkaupunkiseudun poissaoloihin puuttumisen malli

Sari Niemi

Opiskeluhuollon esimies (esi- ja perusopetuksen psykologipalvelut)

Vantaan kaupunki

Pääkaupunkiseudun poissaoloihin puuttumisen malli

Kehitetty osana Lapsi- ja perhepalveluiden
muutosohjelmaa (2017-2018)

- Lapsen paras – yhdessä enemmän,
pääkaupunkiseudun LAPE-hanke
- Mukana hankkeessa Helsinki, Espoo,
Vantaa, Kauniainen, Kirkkonummi, Kerava
ja HUS
- Hankkeessa kehitetty opiskeluhuollon
toimintamalleja, perhekeskusta sekä
erityis- ja vaativan tason palveluja

Poissaoloihin puuttuminen

Kehittämisprosessi

- Malli on kehitetty Lapsen paras – yhdessä enemmän –hankkeen työryhmissä (varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren tukena – kehittämiskokonaisuudessa)
- 11 perusopetuksen yksikköä osallistui mallin ja kyselyn pilotointiin keväällä 2018
- Malli ja kysely pilotoitiin myös ruotsiksi
- Malli myös esiopetukseen, ei pilotoitu hankeaikana

Kehittämisen tuotokset

- Porrasmalli poissaolojen seurantaan ja niihin puuttumiseen
- Poissaolomallin lisäohje
- Koulupoissaolokyselyn suomennos (SRAS-R)

Tärkeää poissaolojen seurannassa ja niihin puuttumisessa

1. Systemaattinen ja jatkuva poissaolojen seuraaminen
2. Perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja lapsen/nuoren tilanteesta
3. Sujuva monialainen yhteistyö eri toimijoiden välillä

Poissaoloihin (luvatun poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen perusopetuksessa

Ennaltaehkäisevä toiminta

Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä.

Oppilaiden läsnäoloa koulussa seurataan **systemaattisesti ja jatkuvasti**.

Oppilashuoltohenkilöstön konsultointi mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Huoli puheeksi

Oppilaan poissaoloista herää huoli kotona/koulussa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja **keskustelee** asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin ja sopii mahdollisesta yhteydenotosta oppilashuollon työntekijään.

Opettajalla on lain mukainen velvoite puuttua poissaoloihin, mikäli hänelle nousee asiasta huoli.

Tehdään **perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja kokonaistilanteesta**. Kartoituksen osana voidaan käyttää esim. koulupoissaolokyselyä (SRAS-R).

Yli 30 h

Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen (poissaoloja yli 30h), opettaja kutsuu koolle palaverin. Palaveri kokoaa yhteen ne toimijat, jotka oppilas ja hänen huoltajansa arvioivat tarpeelliseksi oppilaan koulunkäynnin tukemisessa. Pohditaan myös ketkä muut toimijat voisivat tukea oppilasta.

Useimmiten mukaan kutsutaan myös joku/jotkut oppilashuollon työntekijöistä. Tarvittaessa voidaan muodostaa **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä.

Koulun tukitoimet mietitään. Tarvittaessa koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot**.

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto harkittava.

Yli 50 h

Tarvittaessa (kun poissaoloja yli 50h) kutsutaan mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita **monitoimijaiseen yhteistyöhön** ja pohditaan puuttumisen keinoja.

Sovitaan yhdessä, miten oppilaan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa.

Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Koulun tukitoimet mietitään. Koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot ja yhteistyö**.

Tilannetta seurataan jatkuvasti. Lastensuojeluilmoitus harkittava.

Yli 70 h

Mikäli tukitoimet ja seurantapalaverit eivät auta ja poissaoloja kaikesta huolimatta on jatkuvasti/runsaasti (yli 70h), tehdään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta.

Koulu on tässä vaiheessa selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja käyttänyt koulun tukitoimia monipuolisesti.

Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö.

Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Poissaoloihin (luvatun poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen esiopetuksessa

Esiopetukseen ilmoitetut lapset osallistuvat esiopetukseen säännöllisesti, jotta esiopetukselle asetetut tavoitteet voivat toteutua.

Ennaltaehkäisevä toiminta

Edistetään yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistetaan lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Lasten läsnäoloa esiopetuksessa **seurataan jatkuvasti**. Suositellaan, että esiopetuksen opettaja raportoi oman ryhmän poissaolot päiväkodin johtajalle kuukausittain.

Oppilashuoltohenkilöstön konsultointi mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Kiinnitettävä huomiota myös myöhästelyihin.

Huoli puheeksi

Lapsen poissaoloista herää huoli kotona tai esiopetuksessa.

Yhteydenotto huoltajiin esiopetusryhmän henkilökunnalta heti ensimmäisen poissaolopäivän jälkeen, mikäli ilmoitusta ei ole tullut perheeltä.

Opettajalla on lain mukainen velvoite puuttua poissaoloihin, mikäli hänelle nousee asiasta huoli.

Seurattava milloin poissaoloja esiintyy, aina tiettyinä päivinä yms. Tärkeää selvittää, mikä on poissaolojen taustalla.

30 h poissaoloja esiopetuksesta

Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen (poissaoloja kertynyt 7-8 päivää), esiopetusryhmän henkilökunta kutsuu koolle palaverin. Huoltajien kanssa keskustellaan siitä, kuinka esiopetuksen tavoitteet toteutuvat.

Tarvittaessa voidaan muodostaa **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä.

Opiskeluhuollon tukitoimet mietitään. Tarvittaessa esiopetusyksikön ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot**.

Jatkuva yhteistyö lapsen ja hänen huoltajiensa kanssa tärkeää. Tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus ja monitoimijainen arviointi.

Seuranta ja tukitoimet

Tarvittaessa kutsutaan esiopetusyksikön ulkopuolisia toimijoita mukaan monitoimijaiseen yhteistyöhön tai verkostoyhteistyötä tehdään monialaisen asiantuntijaryhmän puitteissa. Tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta.

Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja esiopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan esiopetusyksikössä jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö.

Sovitaan yhdessä, miten oppilaan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa.

Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Ennaltaehkäisevä toiminta

- Koululäsnäoloa voidaan vahvistaa yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisäämällä
 - oppilaiden ja huoltajien osallisuutta koulun arjessa
 - yhteisöllisyyden tunnetta
 - positiivista ilmapiiriä
- Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä
- Vanhempien tärkeää ymmärtää roolinsa oppilaan koululäsnäolon tukemisessa.

Erilaiset poissaolot

- Toimintamalliin on yhdistetty kaikki poissaolot
 1. Sairauspoissaolo
 - Oppilas sairaana
 - Oppilas ei halua/pysty tulemaan kouluun ja huoltaja kuittaa Wilmaan oppilaan poissaolot selvitettyiksi (sairauspoissaoloksi)
 2. Muu luvallinen poissaolo
 - esim. lääkärikäynti koulupäivän aikana
 - tilapäinen poissaolo harrastuksen vuoksi
 - koululta etukäteen saatu lupa lomamatkaan
 3. Luvaton poissaolo
 - Oppilas ei halua/uskalla/pysty tulemaan kouluun
- Jokaisessa koulussa tulee olla toimiva tapa seurata poissaoloja systemaattisesti ja jatkuvasti
- Onko oppilaan poissaoloista löydettävissä kaavaa?

Poissaolojen taustasyiden selvittäminen

Selvitetään sekä poissaolojen taustatekijöitä että oppilaan kokonaistilannetta.

- Tiedon kerääminen haastattelemalla vanhempia ja oppilasta
- Mahdollisimman kokonaisvaltainen kartoitus
- Koulupoissaolokysely (SRAS-R)
 - Suomennettu HUSin toimesta LAPE-hankkeen yhteydessä
 - Opiskeluhuollon toimijoiden käyttöön
 - Selvittää poissaolojen taustatekijöitä, ohjaa interventioiden valinnassa
- Kyselyn lisäksi kartoitetaan esim. kiusaaminen, oppimisvaikeudet ja somaattiset sairaudet, joita ei selvitetä kyselyssä

Yhteispalaverin aika

- Kartoituksen läpikäynti oppilaan ja huoltajien kanssa
 - Keskustellaan poissaoloihin liittyvistä pulmakohdista
 - Autetaan oppilasta ja huoltajia näkemään syitä poissaolojen taustalla
 - Pohditaan, miten vanhemmat voivat tukea oppilaan tilanteen ratkaisemista
- Miten oppilaan koulunkäyntiä voidaan tukea?
- Ketkä muut toimijat voisivat tukea oppilasta ja perhettä?

Monialainen yhteistyö

- Jos yli 50 h poissaoloja -> yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa tärkeää
- Monitoimijaisen yhteistyön syventäminen -> yhdessä mietitään erilaisia puuttumisen keinoja
- Kun ajankohtaiseksi tulee sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus – nosta poissaolomäärän lisäksi esille:
 - Kartoituksen tulokset poissaolojen syistä ja oppilaan kokonaistilanteesta,
 - Koulun tukitoimet ja miten ne ovat toimineet
 - Yhteistyö huoltajien kanssa

Poissaolomallin lisämateriaali

- Lisämateriaalin on tarkoitus antaa lisätietoa siitä, miten ja mitä asioita olisi hyvä huomioida poissaoloja ennaltaehkäistäessä, niihin puututtaessa ja niistä keskusteltaessa oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa
- Materiaali antaa myös lisätietoa poissaoloihin liittyvien interventioiden suunnittelusta
- Materiaali pitää sisällään seuraavia huomioita ja ohjeita:
 1. Poissaolojen seurantaan liittyvät sovittavat asiat
 2. Ennaltaehkäisevä toiminta
 3. Poissaolojen taustasyiden selvittäminen
 4. Poissaoloihin liittyvä psykoedukaatio
 5. Vanhempainohjaus
 6. Altistus (takaisin kouluun)
 7. Opetusjärjestelyt
 8. Aiheesta lisää

Koulupoissaolokysely ja interventiovalikko

- Kehitetty Lapsen paras – yhdessä enemmän –hankkeessa erityis- ja vaativan tason kehittämiskokonaisuudessa
- Koulupoissaolokysely jaottelee poissaolojen syyt neljään kategoriaan
 1. Tarve välttää kouluun liittyviä, kielteisiä tunnetiloja (ahdistuneisuusmasentuneisuus) aiheuttavia asioita tai tilanteita tai yleisesti ahdistunut olo
 2. Tarve välttää epämiellyttäviä sosiaalisia ja/tai arviointitilanteita
 3. Tarve hakea huomiota läheisiltä
 4. Tarve hakea tuntuvasti palkitsevia tilanteita koulun ulkopuolelta
- Interventiovalikko antaa ratkaisuehdotuksia neljään teemaan pohjautuen

Kiitos!

Lisätietoja:

saria.niemi@vantaa.fi

Toimintamallit:

www.socca.fi -> Lapsen paras –hanke –
pääkaupunkiseudun Lape